

PAPINI CIKKE ASSISI SZENT FERENCRŐL

Ez év október 4-én lesz hétszáz éve, hogy az assisii Pietro Bernardone fia, kedves tartózkodási helyén, a Porziuncolán, örök életre hunyta le a földiek számára rég kihamvadt, megkínzott semeit. Hétszáz éve, hogy holttestét fáklyás, gyertyás, olajágas diadalmenetben vitték az assisii S. Giorgio-templomba ideiglenes nyughelyére, hol két évvel később már szenttéavatásának ünnepét ülték.

A gazdag assisii szövetkereskedő fia, kit domina Pica azalatt hozott világra, míg atyja 1182-ben Párizsban járt üzleti dolgai után, ugyanennek a S. Giorgio-templomnak az iskolájában tanulta meg az akkori műveltség elemeit. De nem vitte messzire a tudományban, mert alig serdült ifjúvá, apja beavatta a maga mesterségébe. Inkább a divatos lovagregények és trubadur-költészet fantázia- és érzésvilágából táplálkozik lelki élete, a kisváros aranyifjúságával pedig az amúgy is törekeny gyerekeMBER szórja egészségének és szeretetreméltó kedélyének kincseit. Álmai a lovagregények szárnyán túlszállnak apja kereskedésének pulpitusain. Siet fegyverbeállni a zsarnokoskodó arisztokraták ellen, kik Peruggia segítségét kérték a folyton erősödő néppárt legyőzésére, később Gualtiero di Brienne pápai seregéhez készül — s álmodik fényes kastélyról, fegyveres szolgákról. De első vállalkozását egyévi hadifogsággal fizette meg, a másodikról pedig, alig indul útnak, le kellett mondania, mert, úgy látszik, régebbi betegsége kiújult. Vígsgága megcsappan. Eddigi víg életéből, lovagbrándjaiból kijózanodik. Egy fényes bankett után tétován elmerül gondolataiba s gúnyolódó társai alig tudják az élet valóságára eszméltetni.

Leke mélyéről felhangzó új zenére kezd figyelni. Ennek dallamtöredékei ott éltek már benne, mikor egy koldus után szaladt, kit alamizsna nélkül küldött volt el; vagy amikor hadba készülvén, fényes lovagi felszerelését odaajándékozta egy szegény bajtársának. Magányos imák hosszú elmerülésében e jószívűsége az önmegtagadás vágyává erősödik. Meg csókolni egy bélpoklos rothadó kezét, titkon ruhát cserélni egy koldussal és Rómában a bazilika kapujában kéregetni: ezen az úton keresi most boldogságát.

Assisi mellett, S. Damiano elhanyagolt templomockájában kapta meg az első isteni útmutatást célkeresésében: „Menj, Ferenc, javítsd meg házat, mely — mint látod — dűledezik.“ S ő szószerint veszi, amit hallott. A szomszéd Folignoba lovagol, elad szövetet, eladja lovát is — és a pénz átadja az öreg papnak, akire a templom van bízva, hogy restauráltassa az épületet. Maga egy közeli barlangban rejtőzik el atyja haragja elől, mert ez pénztét visszaköveteli. Most építéshez való követ koldul Assisi piacán. Apja hiába zárja le otthon: megszökik. Hiába üzik, csúfolják, mint futóbolondot: csak vidám megalázkodásában segítik. Maga lát neki a kőművesmunkának; apját pedig az assisii püspök előtt megtagadja, visszaadva

neki nemesak pénzét, hanem a ruhát is, ami a testén van, mert ezentul egyedül azt az atyát ismeri, aki a mennyekben van. Így jegyzi el magát a szegénységgel.

Azután a környék más kis templomocskáit tatarozza, tisztítja meg. Később is — beszéli a legenda — sokszor seprével járt, hogy Isten házat gondozza; az áldozati ostya méltó készítésére és elhelyezésére meg nem győz eléggé figyelmeztetni.

De nemsokára másik kedves templomában, a Porziuncolában új világgosság gyúl ki Ferenc egyszerű lelkében. Tudatára ébred, hogy az „Isten háza“ nem egy templom, hanem szimbolikusan a keresztény egyházat jelenti, melyet a kor romlottsága veszélybe döntött — s hogy ennek megjavítására hívja őt az isteni szózat. Szegénységről, alázatról, szeretetről, békéről kezd prédikálni Assisi utcáin. S hogy szava a pártviszályokban, a pápaság és császárság nagy küzdelmében eldurvult kedélyekre milyen hatással volt, mi sem bizonyítja jobban, mint hogy kezdenek gyűlni köréje a tanítványok. A jómódú assisii kereskedő, Bernardo Quintavalle; a jogtudós Pietro de' Catani; kissé utóbb a fiatal lovag, Angelo Tancredi követik példáját és durva kámzsájukban — mely egyedüli vagyonuk ezentul — indulnak a Porziuncola, majd a Rivo Torto szűk kunyhójából a lelkek meghódítására. Még nem alkotnak rendet: „Bűnbánó testvérek“, „Isten trubadurjai.“ Csakugyan, Ferenc testvér francia dalokat énekel Isten dicsőségére és úgy gyűjti maga köré a népet, akár a vándor trubadurok. Egyik kedves társát is régi lovagregény- emlékekkel a „kerek asztal lovagjá“-nak szereti nevezni.

Amint számuk tizenkettőre növekszik, Ferenc érzi, hogy munkásságának folytatásához az egyház hivatalos jóváhagyását kell kikérnie. 1210 nyarán a kis csapat elindul Rómába. Az ott tartózkodó Guido assisii püspök beajánlja őket Giovanni Colona bíborosnak, aki — bár kezdetben bizalmatlan, mert Észak-Olaszország tele van szakadár felekezetekkel — hamar átlátja, milyen fontos szerepe lehet ennek a rendnek, mely az evangélium tanítását akarja szószerint megvalósítani Krisztus követésében, az ellanyhult, megromlott hitélet felfrissítésében. A pápa jóvá is hagyja törekvéseiket, megadja az engedélyt, hogy prédikálhassanak és hogy Ferenc testvér követői tonzurát viselhessenek.

Szent Ferenc ezentul „Ordo fratrum minorum“-nak nevezi rendjét, s jelezni akarja e névvel, hogy tagjai mindenkinél kisebbek, mindenki szolgái. Híveinek a száma most már gyorsan növekszik. Kolostoruk ninesen, mert ők teljes szegénységet fogadtak; kezük munkájából vagy alamizsnából élnek s prédikálva járják be a falvakat és városokat. Szent Ferenc számára a legnagyobb földi öröm: a megaláztatás. Nagy, az egész emberiséget és természetet magáéhoz ölelő szeretet hatja át életét, melyről annyi kedves és meghatató jelenetet ismer legendája. A szeretetnek és belső meggyőződésnek ereje magávalragadóvá teszi az egyszerű, tudatlan Szent Ferenc szavát. Egyik életrajzírója — Joergsen — Assisi két elkeseredetten küzdő pártjának kibékülésében az ő prédikációinak hatását véli felfedezni, egy másik — Farducci — a gubboi farkas legendájában szimbolumot lát arra, hogyan szelídítette meg Ferenc testvér az ököljog durvaságát.

Hovatovább olyan népi vallásos mozgalommá szélesül az assisii „Isten szegénykéjé“-nek kezdeményezése, hogy Renan méltán mondhatta a

legnagyobbak, legjelentősebbnek a kereszténység megalapítása óta. Tábora úgy megnövekszik, hogy 1212-től pünkösöd és Sz. Mihály-nap idejére káptalanokat kell rendszeresítenie, hogy a testvérekkel az érintkezést megtarthassa.

De nem elégszik meg azzal, hogy Olaszországban terjeszti szóval és méginkább példájával az evangélium igéjét. Távol országokba küldi társait. Maga keletre, majd Spanyolországba indul a hitetlenek megtérítésére. E sikertelen vállalkozásánál azonban nagyobb szerencsével jár, mikor 1219-ben a kereszties-hadhoz siet s onnan bátran átvág a szultán táborába. Napokig fejtegeti a keresztény vallás igazságait a pogány fejedelem előtt, míg ez sértetlenül visszaküldi az ellenfél seregéhez. Azután Szent Ferenc bevándorolja Palesztinát: ha már nem tudja elnyerni a mártírság koronáját, ott a színhelyen akarja végigélni újra Krisztus kínszenvedésének történetét.

Közben azonban egyenetlenségek támadtak rendjében. Társainak egy része szerette volna a szegénység evangéliumi elvét szelídebben értelmezni, mások — a tudósabbak és képzetebbek — a rend vezetésében kértek részt maguknak. S most már szükség volt a rend szervezetét és egyes tagjainak életét szigorúan körülhatároló szabályokra is, melyek az alapító személyes példáját pótolják azok számára, kik nem lehetnek a közelében.

Az 1219-i úgynevezett „gyékényes káptalan“-on, melyre ötezer minorita testvér gyült össze gyékényből font kunyhókban a Porziuncola körül, még csak sikerült lecsendesítenie ezt a reform-mozgalmat, melyet Szent Ferenc őszinte barátja, a rend nagy pártfogója, Ugolino bíboros is támogat. De keleti útját fölhasználják arra, hogy távollétében bizonyos újításokat határozzanak el.

Eddig Szent Ferenc egy volt rendjével. Most kénytelen engedményekkel hozzácsorbítani ideálját az átlagember képességeihez. De megszokott alázatosságával fogadja az egyház minden rendelkezését. Bár maga marad a rend szellemi vezetője, igazgatását előbb a jogtudós Pietro Cataneora, majd az ügyes diplomata Elia testvérré bízva, azután megírja reguláit, melyek már a maguk eredeti tisztaságában fejezik ki törekvéseit.

S ekkor Verna-hegyi remeteségében elnyeri Krisztus kínszenvedésének sebhelyeit (1224).

Életének utolsó két éve a megdicsőülés állomásain vezet keresztül. Már szentként tisztelik. A „Laude sulle creature“ csodálatos lírájába még egyszer beleszövi lelkének végtelen szeretetét, testamentuma pedig egy utolsó, megható kiáltás és figyelmeztetés rendtársaihoz.

Mi az értelme ennek a csodálatos életnek? Erről hadd szóljon a mai Olaszország egyik legnagyobb írója: Giovanni Papini. Itt következő cikke a modern olasz szellemi élet egy kiváló képviselőjének felfogásában vetíti elénk Szent Ferenc alakját. Giovanni Papini ebben is — mint már „Jézus történeté“-ben — hívő katolikus, akinek a vallás nem esztetikum, mint a francia romantikusoknak, hanem dogma és meggyőződés, mint már az volt az olasz tradíció erejénél fogva Manzóninak is. Attól a képtől pedig, melyet némi protestáns színezéssel festett meg Szent Ferencről a ferences-irodalom kiváló kutatója, Paul Sabatier, éppen távol áll Papini jellemrajza. Papini cikke magyar fordításban itt következik.

„A kereszténység nem egyéb Krisztus követésénél.

Az igazi kereszténynek, amennyire csak lehet, sőt azon felül, Krisztus utánzójának, másolójának, árnyékának kell lennie. Ez az egyetlen mód arra, hogy a földi lét rövid napját a paradicsomi örökkévalóság bevezetése képén éljük le. Egyedüli kötelességünk: az evangélium verseit térden állva szótagnálni és minden szavukat parancsnak tekinteni az élet reggeleire, melyeket folytonosan, lassan emészt a halál.

Isten leszállt hozzánk és Emberré lett: az embernek fel kell emelkednie feléje és Istenné kell lennie: e magasba vezető úton kívül csak az érdekek és élvezeteknek, az a virágos tuskéé van, melyet a kétlábú malacok Életnek, a szentek ellenben Hiúságnak mondanak. *Di estis*, hirdette a Szentlélek Asaf költő és próféta szavával. És ezt az Ótestamentomban a bírákhoz intézett tanítást maga Krisztus terjesztette ki az Újszövetségben „mindazokra, akikhez Isten szava szól”. S a Fiú még hozzáteszi: „non potest solvi Scriptura“.

Az emberi jövő istensége ragyogó miszterium, mit csak az angyalok és látnokok tudnának megsejteni. Isten saját hasonlatosságára, tehát mintegy isteninek teremti az embert, de az Ősellenség, a legutálatosabb állapot egyikének képét öltve magára, azzal áztatja, hogy egyenlővé teszi Istennel és ezzel a mélységbe rántja arról a magasságról, ahova Isten helyezte. Új Csábítóra volt szükség, hogy megint föl tudjon emelkedni: maga Isten veszi föl a világ szemében legmegvetendőbb alakot — a szegénységét —, hogy az embereket a paradicsom visszahódítására emlékeztesse. Krisztus teszi jóvá a kígyó okozta szerencsétlenséget, mikor az embereknek a Kerti Kígyókéhoz hasonló ígéretet tesz. De ez a hasonlóság, ha a dolgok mélyére nézünk: ellentét. Az Ördög ellensége Istennek és az istennéválás eszközeiként a büszkeséget és tudományt tanította; Krisztus Isten fia és az alázat, a szeretet útjait hirdeti. „Legyetek tökéletesek, miként égi Atyánk tökéletes.” Az Isten tereiben az „ellentétek törvénye” uralkodik: Csak az nyer el mindent, aki megsemmisül; csak az éri el a legfőbb jót, aki vídám szívvel tűri a rosszat — és senki sem uralkodhat, ha nem tudott előbb engedelmessé válni.

Az, hogy emberré lett: Isten legfőbb alázatossága; a Megváltás: szeretetének örök jele. A Teremtő egyenes követése minden emberi erőt fölülmúlt volna: Isten megkönyörült rajtunk és hogy könnyebb legyen részünkre Őt követni és utánozni, mint Második Személy emberi alakban mutatta meg magát. Krisztus földi élete olyan, mint egy híd, melyet az isteni kegyesség azért épített, hogy könnyebben jussunk át a kárhozattól a boldogsághoz. Élő, a mi érzékeink és akarataink által fölfogható példát állított elénk, hogy a bukás örvényéből az Átszellemülés ormára fölhághassunk. És a kereszténység egész élete, az Evangélium messzehangzó szava, a katolikus liturgia pompája csak arra való, hogy hívja és segítse az embereket Krisztus követésére. A könyvek, melyek az Istenséghez való fel-emelkedésünkben elkísérnek — kezdve azon, melynek a címe éppen „*Krisztus követése*“, egészen Szent Ferenc *Virágoskert*-jéig és Szent Ignác *Lelki gyakorlatai*-ig, — mind csak kézikönyvek, melyekből a keresztény Krisztus utánásának útjait megtanulhatja. Azokat a keresztényeket, akik még életükben legközelebb tudtak jutni az Istenséghez, az Egyház Szentek-

nek hívja és ezek közül is talán Assisi Szent Ferenc érezte legvilágosabban kötelességünket Krisztus életének példaként való követésére.

2.

Bocsánatot kérek tőled, olvasó-barátom, hogy ismétellem és rosszul ismétellem előtted ezeket a dolgokat, miket mindegyikünknek tudnia kellene, mert hiszen ez az értelme és lényege annak, amit a nagy keresztény útmutatók századokon keresztül hangoztattak. De az engedetlenek tudatlansága s a gépiesen praktizálók ridegsége épp ezeket rejti és felejtí el: így a legtöbbször még az ábécé is vadonat újdonság.

Szent Ferencet sem lehet megérteni anélkül, hogy — mint mindig — vissza ne térnénk Krisztushoz. Mert Szent Ferencben legszembeszökőbben mutatkozik a szentség titka és a szükséges utánzás törvénye.

Több mint ezer év mult el a Második Személy önfeláldozása és hívása után. Az Evangélium millió és millió ember közt terjedt; minden városnak meg volt a maga püspöke; Rómában Szent Péter óta Krisztus helytartója székel; ezer meg ezer templomtorony, kupola harangláb emelte ég felé a kereszt csúcsát, mint zsolozsmázó hadsereg lándzsáit; a szentek sírkövét elkoptatta a zarándokok térde és csókja. Isten mégsem volt megelégedve. Túlnagy volt azoknak a száma, akik csak névleg voltak keresztények; a fősvénység és kegyetlenség még azoknak a szívében sem voltak teljesen halottak, akiknek azokat mások szívéből kellett volna kitépni; és bár sok volt a szent, még mindig kicsiny volt a számuk, mert nem minden keresztény volt az.

Isten megkönyörült a mi hűvös közönyösségünkön, makaességunkon és új közvetítőt akart a földre küldeni: olyasvalakit, aki az emberek és Krisztus közt közvetítsen, ahogy Krisztus közvetített az emberek és Isten között. Ennek az új közvetítőnek, Krisztustól különbözően, valóságos embernek, ember fiának csak embernek kellett lennie, de az volt a küldetése, hogy — amennyire csak az emberi természet erre képes — megismételje a Krisztus példáját, hogy rajta keresztül könnyebben követhessük Krisztust és így Istennel egyesüljünk.

Krisztus az embereknek emberi alakban jelent meg, de azért az ember-Jézusban teljes valóságában jelen volt az Isten fia. S Isten ugyan végtelesen leereszkedett a lények nyomorúságáig, de példája a gyöngéknak, habozóknak, langyosoknak még mindig végtelenül magasztos és távoli volt. Ehhez Krisztus, aki soha el nem hagyja az embereket és tökéletes szeretettel szereti őket még akkor is, ha nem ismerik, világra hívta Ferencet, új apostolát, Umbria egyik dombocskáján közel egy tóhoz, mely őt talán Galileájára emlékeztette. És amennyire csak ember közeledhet Istenhez, magához hasonlóvá tette. Nehéz vállalkozásnak tetszik nektek, akik csak emberek vagytok, követni az Isten-embert? Nos hát ime egy ember, olyan, mint ti, kicsike olasz ember, igénytelen külsejű, halandó, mint a többi, részese minden nyomorúságtoknak — s ez fogja nektek megmutatni, hogy bármennyire nyomorult és alacsonyrendű a ti természetetek, mégis képes az isteni példa követésére. Szent Ferenc kísérlete előkészült a Krisztus kísérletéhez: amire *egy* ember képes volt, az nem lehetetlen többé senkinek sem.

És Sz. Ferenc tehetségéhez képest csakugyan megismételte Olaszországban a palesztinai példát. Úgy másolta Krisztus életét, mint ahogyan

egy novicius testvér másolja ügyetlen, reszkető kézzel a mester remekművét. Nem fedett fel új igazságokat, hanem prédikációiban újra hirdette a tizenkét évszázadja kinyilatkoztatott igazságokat. Nem halt meg a keresztfán, de az a kimondhatatlan kegyelem érte, hogy az áhitott megfeszítését őt sebhelyét hordozhatta testén. Sz. Ferenc közbenső állomás a bűnös és Krisztus között, hogy a felemelkedés a sárból az ég felé könnyebb legyen; Assisit féluton találja az, aki Jeruzsálembe törekszik; a Verna sziklája lépcsőfok, mit a szeretet vájt a Kálvária meredélyének felén.

Hétszáz év óta az abszolútum után áhítózó zarándoknak nincsen többé mentsége. Sz. Ferenc Krisztushoz viszonyítva olyan, mint az ösvény az országuittal-, a szénnel rajzolt vázlat az eleven személlyel szemben. De a mi Urunk életére szabott tevékenysége arra tanít, hogy van egy szent lépcső, mely a bűnök posványából az Istenség ormáig fölvezet.

Te, Olvasóm, bizonyára ismered Szent Ferenc életét s ne várd tőlem ma, ha nem ismernéd. Keresd meg a *Virágoskert*-ben, a *Speculum Perfectionis*-ban, a *Legenda trium sociorum*-ban, Szent Bonaventura írásaiiban, avagy Szent Ferenc egy élő barátjának, Joergsen János költőnek napfényes elbeszélésében — ő Dánia és az ateizmus ködeiből szállt alá Assisi világosságába. Én csupán Ferenc testvér szentségének uralkodó vonására, vagy inkább alapvető okára szeretnék emlékeztetni.

Miközben tehetségéhez képest követni igyekezett Krisztust, meg volt győződve, hogy ezzel csak minden keresztény legszükségesebb és legelemibb kötelességét teljesíti. De Krisztus követése épp azért nyerte el a Stigmák magasatos jutalmát, mert méltatlannak tartotta magát a legkisebb jutalomra is, mert a hit csalhatatlan ösztönébe burkolta a tökéletesség örök titkát: a magunk megvetését. „Alázatosság“ lenne a helyes szó, de ezt a közhasználat már annyira elkoptatta, hogy még azt is alázatosnak hívja, ki nem saját kezével koronázza meg önmagát, vagy aki egy bókra elpirul. A szentek alázatosságának helyes értelme: önutálat és a világi javak megvetése.

A Szent megértette, hogy a Mindent csak úgy nyerhetjük el, ha mindent odaadtunk; hogy csak úgy emelkedhetünk magasba, ha tudjuk, milyen alacsonyan vagyunk; hogy saját nyomorúságának megismerése nélkül senki sem közeledhet a tökéletesség felé; hogy az Istenség csak ott találhat befogadásra, ahol ledőlt a magunk szeretetének bálványja, mert ebben gyökerezik emberi természetünk, s ez önelégültségünknek és bukásainknak alapoka.

Szent Ferenc ezt mondta: Én senki sem vagyok. A többi Szent vagy megelőzte vagy követte őt ebben. És Isten elhívta őt Paradicsomába: kiválasztotta arra az életre, mely az egyedüli Élet, arra a dicsőségre, mely az egyedüli Dicsőség. Olvasd el a *Virágoskert* tizedik fejezetében, mit felelt Szent Ferenc Maseo testvérnek, aki azon csodálkozott, mivel vonzza maga köré az embereket: „Tudni akarod, miért fut a nép épp én utánam, csak utánam, mindig én utánam? A mi Urunk és Istenünk szemeitől van ez a hatalmam, azoktól a szemektől, melyek látják a jókat és gonoszokat: mert ezek a szent szemek nem láttak a bűnösök közt nálamnál alábbvalót, tökéletlenebbet, vétkesebbet s ezért nem találtak a földön nálamnál megvetendőbb teremtetést arra, hogy a maga csodálatos tevékenységét megnyilvánítsa; engem választott ki tehát, hogy megszegyenítse a nemeseiket, a gögösöket, az erőseket, a szépeket, a bőleket...“

Az alázatosságnak leghősibb formája az engedelmesség. Ez a legnehezebb, még pedig annál nehezebb, minél nagyobb lángész gyakorolja. Szent Ferenc pedig engedelmeskedett. Engedelmeskedett az Istennek, engedelmeskedett Püspökének, engedelmeskedett a Pápáknak, engedelmeskedett a szerény kis papnak, mert a legméltatlanabbban is felismerte a minden nap ismétlődő csoda eszközeit. És valóban megújította az Egyházat, épp mert nem vette fejébe, mint a gőgjüktől megmámorosodott szikmatikusok, hogy megreformálja azt és azon kezdte, hogy engedelmeskedett minden egyházi tekintélynek a római pápától kezdve az utolsó falusi plébánosig. Egyszerű szívvel akarta követni a rég kitaposott utat és épp ezért új korszakot nyitott meg a kereszténység életében, Ebben a Szentben, bár az Evangélium egyik leghívebb szolgája, nincsen semmi abból, amit a hűtlenek és szakadárok „evangelikus“-nak mondanak. Elfogadott mindent: az ész számára legnehezebben elfogadható misztériumokat csak úgy, mint a test legkeményebb sanyargatását, és fényes, ha nem is egyedülálló bizonyosságát adta annak, hogy az az állítólagos ellentét Evangélium és Egyház közt, melyről századok óta hiába ábrándoznak heretikusok, nem egyéb, mint a forrongó büszkeség gőzétől megkótyagosodottak képzelgése.

Szent Ferenc és még sok testvére valóra tudta váltani az Evangélium parancsait, teljes alázattal vetve magát alá az Egyház tekintélyének. A szegényeknek és szerető szívűeknek a szentje, de egyszersmind az egyházi törvényeké és a fegyelemé is: ő a legkatholikusabb szent.

Ha valami egyáltalában elhomályosíthatná a szentek szentségét, nagyon gondolkodóba esném azon a tiszteleten, sőt divaton, melyben Bernardone Péter fia olyanoktól részesül, akik legkevésbé képesek őt megérteni és követni. Fél század óta, vagy még régebben, a Paradicsomot meghódító fényes légióból egyedül Szent Ferenc talál kegyelmet a félkeresztényeseké, sőt az Ördög szolgálatában álló jelképkeresők sunyi szemé előtt. Az „Ascesi-i szegény“ életét, szépen megkoppasztva minden természetföltöltől, mi a „modern ember“ finom szaglőérzékét bánthatná, nagy kegyesen befogadják könyveik közé azok a hölgyek és urak, akik a „mai kor“ csemegeivel táplálkoznak. Különösen, ha ezt az életrajzot valami hugenotta, luteránus, sőt a spiritualizmus ünneplő köntösébe öltözött nihilista írta. Mert ezek is szívesen elismerik Szent Ferenc életének történeti valóságát és — egy kis átértelmezéssel — tökéletességét, holott Krisztus létezését nem hiszik. A reformátusok minden katolikus hős közül őt részesítik szinte egyedül racionalizmusuk kegyes pártfogásában. Az úgynevezett keresztények, akikben a csatorna patkánya szinte mindig győz a levegő madarain, a teológiai szubtilitások és az Egyház pogányságának képviselőivel szemben benne látják a választott szentet, az eszményi szentet, a tökéletes szentet. A többi szentet, a kereszténység eme mintagyűjteményét, vagy nem ismerik, vagy idegennek érzik: Szent Benedek, ez a fehérség az ősi hegyen, számukra csak az imák gazdaságának élén álló főúr; Sz. Domokos a heretikusok véréből és a máglyák tüzétől vörös fényben jelenik meg; Sz. Bernát parancsoló és ítélő hangja a középkor ködén keresztül hangzik feljűk; Sz. Ignác a királygyilkosok sötét patriárahája; és így tovább... Ily módosító és bárgyú napjainkban azoknak a szerencsétlen lelkeknek a tudatlansága, melyek keresztények szeretnének lenni, de nem akarják elfogadni a római egyház törvényeit s következőkép a keresztényi tökéletességet meg sem közelíthetik.

Ezek számára Szent Ferenc mindig kéznél van, ő a családi szentjük, aki mindenkinek megbocsát mindent, aki prédikál a madaraknak és kezét fog a farkassal, aki a dogmatika szövevényeivel mitsem törődve, költeményeket költ; szóval az ízlésüknek megfelelő szent, akit magukévá hamisíthatnak azok a dilettáns heretikusok is, kik a hit virágai körül röpdösnek és szeretnék, ha méhnek néznék őket, pedig csak darazsak és sohase lesz mézük.

De Szent Ferenc e modern barátaitól, akik a Porziuncola fájdalmas bűnbánójának alakjából jólfésült, mosolygó kis szentecskét csináltak, galambbal a vállán, akik könyörületességének emésztő tüzét sápadt, tüdőbeteg írócskák misztikus gargarizálására alkalmas édes sziruppá változtatták, stigmáinak véres jeleit pedig csak autoszugesztíó okozta sebhelyeknek hajlandók tekinteni, — mondom, Szent Ferenc igazságának e hamis üvéreitől megvetéssel kell elfordulnia mindenkinek, aki Benne Krisztus alázatos utánczóját, Püspökök és Pápák hű szolgáját szereti.“

Fordította: *Kastner Jenő.*

APRILY LAJOS ÚJABB KÖLTEMÉNYEIBŐL.

UTCAK.

*Ez lefutott a nyugtalan patakra,
fiús, szabad világ volt és enyém.
A záporokból zúgó vizözön lett,
az árvizekből csengő költemény.*

*Ez telep volt. Lent kattogott a munka.
Anyám itt gondtól roskadozva türt,
és minden reggel fojtó nyomorunkba
belerivalt tompán a gyári kürt.*

*Itt lány lakott. Rózsáit fallal óvta
a kálvinisták barna temploma.
Vércsék a tornyon. Néha csókjainkba
belebúgott az esti orgona.*

*Kollégium. Langyos hullámu évek,
remete-sors csöndes tanársoron.
Aztán a nagy tűz felcsapott lobogva, —
aztán rom-élet, fullasztó korom.*

*Két szilfa-sor. Kiváncsi nép alattok.
Kék rajz az égen: ismerős hegyek.
A gyászlovak patája zengve csattog,
amikor arra elmegyek.*